

ICT en de vlaktaks

Auteur(s):

Derksen, W.

Verbonden aan de WRR

Verschenen in:

ESB, 83e jaargang, nr. 4158, pagina 491, 19 juni 1998

Rubriek:

Prikkel

Trefwoord(en):

belastingen, ict

Tijdens een bijeenkomst van de Wiardi Beckmanstichting van de PvdA zou Flip de Kam hard zijn gebotst met staatssecretaris Vermeend. Hij zou Vermeend hebben verweten de sociaal-democratie te grabbel te hebben gegooid: het kabinet zou veel te weinig doen aan inkomensnivellering. Vermeend verweerde zich vooral met het argument dat er geen politiek en maatschappelijk draagvlak zou bestaan voor een meer nivellerend belastingstelsel. Hij had eraan kunnen toevoegen, zoals Kalshoven in de *Volkscrant* deed, dat niet alleen inkomensnivellering, maar ook werkloosheidsbestrijding een goed sociaal-democratisch uitgangspunt is.

Hoe zinvol een discussie over verdeling van lasten ook is, interessanter lijkt me hier hoezeer De Kam nog steeds redeneert vanuit het maakbaarheidsideaal van weleer. En ook het tegenargument van het ontbrekende draagvlak acht ik nog van tamelijk traditionele, namelijk nationaal gerichte makelij. En dat terwijl het juist Vermeend was die binnen zijn departement een belangrijke discussie heeft gestart over de internationalisering van het financiële verkeer en de gevolgen voor de nationale belastingen. Daarmee zat hij op dezelfde weg als de WRR in zijn laatste rapport *Staat zonder land*. In dit rapport worden de gevolgen van de informatie- en communicatietechnologie (ICT) voor het handelingsvermogen van nationale staten verkend. Meestal wordt de vraag gesteld welk beleid van de overheid wordt verlangd ter stimulering van de ICT. Ook hoort men de vraag hoe de overheid zelf kan profiteren van het intensiever toepassen van ICT. De WRR koos voor een andere optiek en stelde zich de vraag welke gevolgen de nationale overheid zou ondervinden indien ICT in de samenleving steeds meer en steeds intensiever zou worden toegepast. Zou die veranderende samenleving wellicht consequenties kunnen hebben voor het handelingsvermogen van de nationale staat?

De redenering van de WRR was ongeveer als volgt. ICT wordt steeds belangrijker voor de internationalisering van het maatschappelijke verkeer. Daardoor wordt het voor burgers en bedrijven eenvoudiger (nationaal) overheidsbeleid te ontlopen. Nationale overheden zullen gedwongen worden tot meer internationale samenwerking. Daarmee zijn niet alle ontwikkelingen ondervangen. ICT leidt namelijk ook tot deterritorialisering, het verschijnsel dat het steeds vaker voorkomt dat handelingen niet meer eenduidig aan het territoir van enig land kunnen worden toegeschreven. Daarmee is dus ook onduidelijk geworden onder welke jurisdictie die handelingen vallen. Het is het bekende probleem van internet: wie kan mij verbieden om ergens, wereldwijd, op het net dingen te doen die ik in Nederland niet mag doen?

Ik zal niet op alle juridische aspecten van dit probleem ingaan. Ik ontken ook zeker niet dat er juridische oplossingen denkbaar zijn, hoezeer het huidige recht ook op het 'territorialiteitsbeginsel' is gebaseerd (het recht geldt voor iedereen en overal binnen de grenzen van het territoir). Veel van dit soort oplossingen stuiten echter op een ander probleem: hoe handhaven we de nieuwe regel? We kunnen Nederlanders wel verbieden om vanuit Nederland op het internet bepaalde dingen te doen, maar wie controleert of ze zich daaraan houden? Vooral de eventuele massaliteit van overtredingen zal de nationale overheid hier wel eens machteloos kunnen maken.

Voor somberheid bestaat overigens geen reden. ICT brengt hele mooie dingen, internationalisering is in veel opzichten (niet alleen in termen van welvaartsgroei) aantrekkelijk, en veel activiteiten blijven nog gewoon aan het territoir van een land gebonden. Wat te denken van het kopen van brood en het lappen van schoenen? Maar op andere terreinen zal er wel veel gebeuren. Daarop zal de overheid moeten inspelen. Daarvoor is wel een 'open benadering' een vereiste. Niet alles proberen te repareren, niet overal met de voet op het rempedaal. Maar juist door fundamenteel in te spelen op te verwachten ontwikkelingen zal de nationale overheid een belangrijke plaats weten te behouden.

Juist op het terrein van de belastingen zijn er onomkeerbare ontwikkelingen. Met het huidige stelsel van inkomstenbelasting zal niet lang meer de solidariteit tussen hogere en lagere inkomens kunnen worden georganiseerd. Wie alleen maar repareert zal op termijn merken niet alleen definitief te hebben verloren, maar ook te laat te zijn om werkelijke aanpassingen te realiseren. Het gevolg zal zijn dat ons in naam progressieve stelsel, dat in de praktijk al geheel proportioneel uitpakt, op termijn degressief zal zijn. Het lijkt me een pleidooi voor een vlaktaks, zonder de aftrekposten waarvan met name de hogere inkomens kunnen profiteren. Wie nu aan een vlaktaks gaat werken zonder aftrekposten, heeft ook op termijn nog een belastingstelsel dat proportioneel uitwerkt. Wat raar dat De Kam vanuit de OESO in Parijs aan dat soort ontwikkelingen voorbij lijkt te gaan. Hoewel: ook Vermeend en Zalm hadden er wel wat meer aandacht aan mogen besteden in hun belastingplan voor de volgende eeuw. Het is veel interessanter om nu reeds te bezien hoe we tegen die tijd het evenwicht tussen lage en hoge inkomens weten te behouden op een manier die in die tijd bestendig zal blijken te zijn.

